

KLUB
ŚWIADOMEJ
MŁODZIEŻY

Część II.I.

ZAŁĄCZNIK DO MODELU DZIAŁANIA

Klubu Świadomej Młodzieży

WARSZTATY ŁÓDŹ

KLUB
ŚWIADOMEJ
MŁODZIEŻY

Łódź 2021 - 2022 r.

SPIS TREŚCI cz. II.I.

Część I. - Instrukcja budowania *Klubu Świadomej Młodzieży* (KŚM)

Część I.I - Załączniki do Instrukcji budowania *Klubu Świadomej Młodzieży* (KŚM)

Część II. - Model działania *Klubu Świadomej Młodzieży* (KŚM)

1. Zasady tworzenia *Klubu Świadomej Młodzieży* (KŚM)
  - a) Wytyczne do metod rekrutacyjnych (patrz: *Część I - Instrukcja budowania KŚM*);
  - b) Struktura spotkań i rodzaje działań;
  - c) Kompetencje kadry.
2. Misja i wizja
  - a) Charakterystyka grupy docelowej;
  - b) Odpowiedź na potrzeby;
  - c) Innowacyjność;
  - d) Prognozowana zmiana.
3. Założenia, charakter i modele zajęć wraz z opisami
  - a) Integracja w grupie;
  - b) Widzenie siebie w integracji i komunikacja;
  - c) Kompetencje kluczowe;
  - d) Metodyka pracy;
  - e) Wskazania edukacyjne.
4. Wskazania dla kadry
  - a) Moderator KŚM;
  - b) Trener/ specjalista;
  - c) Wolontariusz.
5. Wytyczne i zalecenia organizacyjne, techniczne i inne przykłady algorytmów działań okołoprojektowych
  - a) Warunki sensoryczne;
  - b) Zalecenia sanitarne;
  - c) Ogólne wskazania techniczne i graficzne;
6. Materiały i źródła rozszerzające wiedzę, dla kadry/ opiekunów. Odnośniki do materiałów dydaktycznych dla uczestników.
  - a) Rekomendacje. Bibliografia.

Część II.I - Załącznik do Modelu działania *Klubu Świadomej Młodzieży* (KŚM) - Opisy warsztatów, wnioski trenerskie, podsumowanie cyklu w kontekście praktyk zwiększających dostępność.

1. Raporty ze spotkań nr I-X wraz z częścią opisową/ wnioskami;

Część III. - Podsumowanie dostępności w działaniach KŚM Łódź

1. Podsumowanie merytoryczne po pełnym cyklu spotkań
  - a) Ankiety ewaluacyjne - przegląd;
2. Praktyki zwiększające dostępność

- a) Spostrzeżenia młodzieży i inne wskazania;
- b) Wnioski.

Część IV. Podsumowanie dostępności w działaniach KŚM Włocławek

- 1. Podsumowanie merytoryczne po pełnym cyklu spotkań
  - a) Ankiety ewaluacyjne - przegląd;
- 2. Praktyki zwiększające dostępność
  - a) Spostrzeżenia młodzieży i inne wskazania (w oparciu o raporty ze spotkań I-X)
  - b) Wnioski.

Część IV.I - Załącznik do Modelu działania *Klubu Świadomej Młodzieży (KŚM)* - Opisy warsztatów, wnioski trenerskie, podsumowanie cyklu w kontekście praktyk zwiększających dostępność.

- 1. Raporty ze spotkań nr I-X wraz z częścią opisową/ wnioskami;

Część V. Raport podsumowujący testowanie działań KŚM

- 1. Podsumowanie merytoryczne po pełnym cyklu spotkań
  - a) Wybrane konspekty z prezentacji;
  - b) Materiały graficzne;
- 2. Postulaty końcowe młodzieży do praktyk zwiększających dostępność;
- 3. Wskazania kosztowe;

Klub Świadomej Młodzieży

PODSUMOWANIE SPOTKANIA STACJONARNEGO nr 1

„Siła pasji - różnorodnie o sobie.”

TRENERZY / OPIEKUNOWIE (specjalizacja): Neurologopeda/ Oligofrenopedagog/ Logopeda;

Menadżer/ Pedagog/ Nauczyciel;

WOŁONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 33 osoby

Ilość odbiorców bezpośrednich: 17 osób

Kadra/ ilość osób: 10

Rodzice, wolontariusze/ ilość osób: 6

II. Omówienie spotkania/ warsztatu

Podczas spotkania młodzi ludzie zaprezentowali swoje pasje, zainteresowania. Większość uczestników wiedziała, co lubi robić, co ich fascynuje i umiała o tym opowiedzieć. Byli też uczestnicy spotkania, którzy biernie uczestniczyli, przysłuchując się innym (wynikało to głównie z ich możliwości psychofizycznych danego dnia). Każda osoba, która prezentowała swoją pasję mówiła śmiało, bez problemu przedstawiała historię odkrywania swojej pasji. Osoby z publiczności, zadając pytania aktywnie włączały się do rozmowy. Młodzież dowiedziała się, czym jest pasja, że każda osoba jest inna i co innego lubi robić. Podczas spotkania okazało się, że każdy odkrył w sobie pasję. Prowadząca spotkanie w podsumowaniu podkreśliła, że mając własną pasję, osoba ma w sobie siłę, która może w przyszłości okazać się wyborem drogi zawodowej.

Spotkanie nastawione było na **kształtowanie relacji, budowanie więzi**. Celem było również lepsze poznanie członków KŚM, wzajemnych potrzeb, umiejętności, marzeń, wzmocnienie zaufania i poczucia bezpieczeństwa w grupie.

Na spotkaniu panowała przyjazna atmosfera kształtująca u uczestników postawę życzliwości, otwartości i akceptacji. Młodzi ludzie doznali również poczucia, iż każdy z nich ma w sobie dużą siłę i każdy jest mistrzem swojej pasji.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

- dobrze przygotowana sala, przyjazna sensorycznie dla osób w spektrum autyzmu,
- wskazówka dla prowadzącego - zawsze znaleźć przestrzeń dla biernych słuchaczy,
- zwrócić uwagę na fakt, że młodzież w spektrum autyzmu potrzebuje czasu na adaptację (możliwość samego słuchania to ułatwia),

- wskazówka dla prowadzącego - dać młodzieży niesamodzielnej więcej przestrzeni bez cieniowania bezpośredniego (uwaga: „z daleka”),
- wskazówka dla prowadzącego - każdemu uczestnikowi spotkania trzeba dać odpowiedni czas na odpowiedź i reakcję,
- ustalenie ogólnych zasad współdziałania podczas spotkania (przerw, zabierania głosu, jedzenia),
- naprowadzanie wizualne - prezentacja trenera,
- materiały takie jak karton, flamastry.

Rekomenduję nagrywanie wystąpień/ rozmów nt. pasji poszczególnych uczestników spotkania. W następnym etapie można krótkie fragmenty zaprezentować wraz z autorem/ bohaterem rozmowy, aby zauważyć progres jego pasji. Dałoby to możliwość rozwijania i angażowania młodych do wspólnego działania, współpracy na kolejnych warsztatach.

Ponadto warto zwrócić uwagę na:

- kształtowanie umiejętności miękkich tj. m.in. komunikacja interpersonalna, empatia,
- samodzielność, asertywność a jednocześnie umiejętność współpracy w grupie, budowanie relacji;
- włączanie do spotkań również pedagogów pracujących z młodzieżą na co dzień w formie biernych obserwatorów spotkania.

Takie działanie uświadomiłoby:

- poznanie możliwości psychofizycznych uczniów w spektrum,
- poznanie wrażliwości sensorycznej uczniów,
- odkrywanie szczególnych umiejętności personalnych uczniów,
- poznanie pasji uczniów,
- zachęcanie do świadomych wyborów,
- kreatywne podejście do aktywizacji zawodowej,
- umacnianie w uczniach wrażliwości na ich możliwości i potrzeb.

IV. Wnioski/ inne

Każda osoba w spektrum autyzmu jest wyjątkowa i niepowtarzalna i ma ogromny potencjał, który mądrze kierowany przez pedagogów w przyszłości może stać się ich przyszłością zawodową i ugruntuje im niezależność oraz samodzielność na miarę ich możliwości psychofizycznych w życiu dorosłym. Szkoła zdecydowanie powinna kształtować u ucznia poczucie niezależności, wiarę w swoje możliwości, prowadzić do maksymalnej samodzielności ucznia.

Podsumowując: pasja powinna być podstawą, fundamentem do budowania strategii zasobów osoby w spektrum autyzmu. Pasja jest również świetną przestrzenią do zbudowania niewymuszonej relacji

rówieśniczej i zachętą do mówienia „o sobie” i „w swoim imieniu”. Myślę, że ten warsztat powinien dodać im pewności siebie, rozwinąć im skrzydła, sprawić, aby ich samoocena, samopoczucie wzrosło. Młodzież kształtuje i promuje aktywne postawy społeczne oraz rozwija pasję i kompetencje miękkie. Poprzez warsztaty dzieci i młodzież rozwijają kompetencje współczesnego świata, uczą się aktywnych postaw życiowych, promują postawę tolerancji wobec różnorodności oraz samodzielność. Dzieci i młodzież podczas zajęć mają możliwość nabywania nowych kompetencji, kształtują umiejętność współpracy, kreatywności, zdobywają wiedzę, poszerzają horyzonty.

Trenerzy/ Autorzy: *Izabela Piotrowska & Sylwia Kowalska*

Klub Świadomej Młodzieży

PODSUMOWANIE SPOTKANIA STACJONARNEGO nr 2

„Moje prawa to podstawa! Spotkanie Klubu Świadomej Młodzieży.”

TRENERZY / OPIEKUNOWIE (specjalizacja): Menadżer/ Pedagog/ Nauczyciel;

WOLONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 25 osób

Ilość odbiorców bezpośrednich: 15 osób

Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 10

II. Omówienie spotkania/ warsztatu

Podczas warsztatu młodzież działała zgodnie z przygotowanym scenariuszem z wykorzystaniem niezbędnych materiałów. Uczestnicy i uczestniczki mieli ogromną **potrzebę opowiedzenia o swoich dotychczasowych doświadczeniach** szkolnych. Niestety w większości są to historie bardzo trudne i przykre. Dzieci i młodzież rozwijające się w spektrum autyzmu doświadczają przemocy i krzywdzenia ze strony rówieśników oraz nauczycieli/ nauczycielek.

Okazało się, że **codziennie spotykają się z:** brakiem zrozumienia dla swoich potrzeb, brakiem akceptacji, ocenianiem, komentowaniem zachowania, krytykowaniem, brakiem odpowiedniej pomocy i wsparcia.

Przyczyną bywają przede wszystkim: brak dostosowanych do potrzeb rozwiązań systemowych oraz organizacja pracy przedszkoli i szkół, brak wiedzy na temat *spektrum autyzmu* wśród wszystkich osób tworzących społeczność szkolną (dzieci i młodzież, kadry nauczycielskiej oraz pracowników

administracji i obsługi, a także rodziców/ opiekunów), krzywdzące stereotypy i przekonania, postawy ludzkie.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

Scenariusz należałoby nieco zmodyfikować, a mianowicie więcej czasu poświęcić na **ćwiczenie metodą warsztatu** dociekań filozoficznych, ponieważ świetnie się ona sprawdziła w pracy z młodzieżą rozwijającą się w spektrum autyzmu i była idealnym wstępem do **wspólnego tworzenia zapisów statutu szkolnego** - głównego zadania.

Spokojnie można również zrezygnować z ostatniej części, a mianowicie planowania wspólnej akcji (kampanii społecznej) na rzecz większej ekspozycji literatury dziecięcej i młodzieżowej z zakresu praw oraz możliwości młodych ludzi. Warto zapewnić też młodzieży przestrzeń do podzielenia się **własną perspektywą** podejmowanych w szkole oraz poza nią działań.

IV. Wnioski/ inne

Wiele aspektów poruszonych przez uczestników i uczestniczki spotkania należałoby wdrażać w życie. Należy do przestrzeni szkolnej oraz codziennej pracy przedszkoli i szkół włączać osoby rozwijające się w spektrum autyzmu. Ponadto należy zapewnić im **przestrzeń do swobodnej wypowiedzi oraz przedstawienia swojej perspektywy**, która jest niezwykle cenna i może zainspirować do poprawy jakości funkcjonowania przedszkoli i szkół. Trzeba koniecznie wzmocnić oraz zachęcić dzieci i młodzież do aktywnego i samodzielnego działania przy współpracy z mądrymi dorosłymi. Niezwykle istotne są szkolenia dla społeczności szkolnej (warsztaty oraz szkolenia dla rodziców/ opiekunów, kadry oraz dzieci i młodzieży neurotypowej). Szkoły jako instytucje powinny korzystać z doświadczenia dzieci i młodzieży rozwijającej się w spektrum, ponieważ oni sami również mogą uczyć - są ekspertami/ ekspertkami i praktykami/ praktyczkami w zakresie wszelkiej wiedzy o *spektrum autyzmu*. I na koniec: oczywiście należałoby organizować przestrzeń przedszkolną/ szkolną w zgodzie z ideą **#szkołaprzyjaznadlaautyzmu**

Trenerzy/ Autorzy: Marta Szymczyk & Sylwia Kowalska

Klub Świadomej Młodzieży

PODSUMOWANIE SPOTKANIA STACJONARNEGO nr 3

„Autoprezentacja. Mocni sobą.”

TRENERZY / OPIEKUNOWIE (specjalizacja): Fotograf/ Plastyk; Menadżer/ Pedagog/ Nauczyciel;

WOLONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 25 osób

Ilość odbiorców bezpośrednich: 13 osób

Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 12

II. Omówienie spotkania/ warsztatu

Warsztat przebiegł zgodnie z założeniami. W pierwszej kolejności został omówiony temat spotkania a także forma, w jaki sposób będą wykonywane ćwiczenia. Za pomocą przygotowanych plansz przedstawiających mapę emocji Roberta Plutchika oraz koło emocji Kaitlin Robbs, w krótki sposób zostały omówione rodzaje uczuć i ich złożoność.

Pierwszym ćwiczeniem była autoanaliza w postaci pracy plastycznej bazującej na uprzednio przygotowanej planszy.

Prezentuje ona sylwetkę człowieka z podziałem na dwie sfery: „Jestem...” oraz „Chcę być...”.

Uczestnik za pomocą słów bądź też dowolnej techniki plastycznej wypełnia dwie odrębne połowy pracy, analizując swoją osobowość, charakterystyczne dla siebie cechy, mocne i słabe strony, bądź też pasje, plany na przyszłość lub marzenia.

Po ukończeniu działań plastycznych każdy z uczestników przedstawia i omawia w kilku zdaniach swoją autoprezentację.

Drugim z ćwiczeń były *Emotury* czyli połączenie kalamburów z wyrażaniem emocji. Ćwiczenie to wykonujemy za pomocą aparatu/ kamery podłączonej do komputera lub monitora, na których w czasie rzeczywistym przedstawiany będzie wykonany uprzednio kadr. Uczestnik wybiera z planszy wybraną emocję i pozując do jednego zdjęcia stara swoją mimiką i gestem przedstawić dane uczucie. Reszta grupy próbuje odgadnąć wybór osoby pozującej. **W ćwiczenie można zaangażować również parę osób, dla urozmaicenia zabawy.**

Trzecie ćwiczenie to tzw. *Rzeźbiarz*. Chętny uczestnik/ uczestniczka zostaje rzeźbiarzem.

Wybiera on z planszy emocji jedno uczucie z koła Kaitlin Robbs oraz jedną emocję z mapy Roberta Plutchika. Może powstać oksymoron lub zupełnie sprzeczne określenie emocji. **Przykład:**
zbuntowanie + roztargnienie = zbuntowane roztargnienie.

Rzeźbiarz wybiera kilka osób z grupy, które stają się jego modeliną. Poprzez komendy, ustawienie sylwetek lub stworzenie sceny, stara się on zinterpretować swój przykład. Podobnie jak w ćwiczeniu z *Emoturami* rezultat zostaje sfotografowany i wyświetlony na monitorze, w celu analizy przez pozostałych uczestników.

Po przerwie przechodzimy do finału warsztatów, którym jest sesja fotograficzna będąca zwieńczeniem autoprezentacji uczestników.

Każda z osób po przepracowanych warsztatach ma możliwość przedstawienia siebie, swoich mocnych stron i emocji w dowolny, wybrany przez siebie sposób. Reszta uczestników uczestniczy w sesji fotograficznej. Może być też zaangażowana do pomocy przy sesji.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

Do warsztatów pomocne będzie sfinansowanie planszy przedstawiających **mapę emocji Roberta Plutchika** oraz koło emocji *Kaitlin Robbs*, a także plansza z sylwetką do autoprezentacji (przygotowane przez trenera).

Najważniejszym elementem technicznym jest podłączenie aparatu/ kamery do monitora lub komputera w celu wyświetlenia rezultatu ćwiczeń. Skracza to czas działania i ułatwia całej grupie analizę.

IV. Wnioski/ inne

Podczas początkowego omówienia tematu warsztatu niektórzy z uczestników zareagowali na nie dezaprobatą, porównując ćwiczenia do terapii. Po dwóch ćwiczeniach zmienili podejście i **zaakceptowali** działania.

Ważną kwestią jest **forma prowadzenia warsztatu**. Ćwiczenia powinny skupić się przede wszystkim na aktywizujących działaniach plastycznych oraz innych formach ekspresji. Teorię, w postaci slajdów prezentacji lub wykładu należy ograniczyć do minimum. **Największe zaangażowanie uczestników miało miejsce podczas ćwiczeń związanych z fotografowaniem emocji i uczuć.**

Chętnie uczestniczyli w *Emoturach*, zarówno podczas pozowania przed obiektywem aparatu, jak w zgadywaniu i analizie rezultatu ćwiczenia.

Ćwiczenie *Rzeźbiarz* także przyniosło wiele pozytywnych interakcji pomiędzy uczestnikami. Zwiększyła się również **kreatywność i współpraca** osób wykonującymi ćwiczenie. Niektórzy uczestnicy chcieli wziąć udział w zadaniach kilkakrotnie, **samoistnie angażowali również do działania** swoich rodziców i bliskich.

Podczas wykonania sesji fotograficznej, będącej swoistą autoprezentacją, uczestnicy, oswojeni już z warunkami panującymi w studiu fotograficznym (ostre światło, błysk flasza, dźwięki, zaciemnienie itp.) **bez problemu pozowali do zdjęć**, przedstawiając się w różnych pozach i w zindywidualizowany sposób swoją różnorodność; wzmoгло się też postrzeganie siebie oraz rozumienie emocji. Niektórzy z wykorzystali przygotowane wcześniej stroje i rekwizyty związane z pasją, będącej **nieodzownym elementem tożsamości**.

Trenerzy/ Autorzy: Michał Awin

Klub Świadomej Młodzieży

PODSUMOWANIE SPOTKANIA STACJONARNEGO nr 4

„Jestem (sobą). Mogę (być sobą). Będę (sobą).”

TRENERZY / OPIEKUNOWIE (specjalizacja): Psycholog/ Terapeuta/ Self-Adwokat (osoba dorosła w spektrum autyzmu); Specjalista wsparcia osób w spektrum autyzmu, Terapeuta, Self-Adwokat (osoba dorosła w spektrum autyzmu); Menadżer/ Pedagog/ Nauczyciel;

UWAGI: Spotkanie oparte o indywidualnie skonstruowane scenariusze. Każdy nowy warsztat/ spotkanie wymaga adekwatnego projektu jedynie w oparciu o wzorzec i zasady z edycji testowej (w konsultacji ze środowiskiem samorzecznym).

WOLONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 23 osoby

Ilość odbiorców bezpośrednich: 13 osób

Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 10

II. Omówienie spotkania/ warsztatu

Zgodnie z *Konspektem spotkania nr 4 „Jestem. Mogę. Będę.”* trenerzy opowiadali o własnym doświadczeniu życia oraz doświadczeniu życia znanych osób w spektrum autyzmu (Albert Einstein, Izaak Newton, Carl Gustav Jung, Glenn Gould).

Ponadto:

- a. Wyjaśniono młodzieży zjawiska nadwrażliwości i podwrażliwości sensorycznej, a także to czym jest integracja sensoryczna;
- b. wyjaśniono zjawiska meltdown i shutdown, oraz podano odpowiednie sugestie, jak zapobiegać przeciążeniom sensorycznym i jak sobie z nimi radzić;
- c. opisano funkcjonowanie sensoryczne ww. znanych osób w spektrum autyzmu i ich metody radzenia sobie z własną sensoryką;
- d. ukazano uczestnikom spotkania style myślenia osób autystycznych;
- e. podkreślono rolę jaką pełni w życiu osób w spektrum autyzmu realizacja ich własnych pasji.

Ćwiczenia:

Podczas spotkania korzystano m. in. z: Testu 30 kótek, Ćwiczenia DUO, Mapy Myśli, Test Odległych Konsekwencji i innych kreatywnych metod rozwijających myślenie poza schematami.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

Uwagi techniczna do warsztatów: Przedłużyć czas przerw i zwiększyć ich częstotliwość do godziny i piętnastu minut (3x piętnastominutowe i 1x półgodzinna), co znacznie poprawi jakość warsztatów, pozwalając na zachowanie pola uwagi.

Kwestie merytoryczne: Spotkanie i warsztaty należałoby zmodyfikować o dodanie szerokiego modułu poświęconego psychoedukacji o samym spektrum autyzmu (!). Widoczna jest silna tendencja do zaszczepionych postaw wzmacniających potencjalną niepełnosprawność, bez wyjaśnienia czym jest istota spektrum autyzmu, inna percepcja, itp. Do tego modułu należałoby włączyć rodziców/ opiekunów, żeby ich zasób wiedzy (często niewielki, tak jak i dostęp do wyedukowanych specjalistów) mógł zwiększyć się równolegle do swoich dzieci.

IV. Wnioski/ inne

Podczas spotkania młodzież uświadomiła sobie, iż osoba z tzw. *niepełnosprawnością społeczną* jest w stanie w wielu obszarach autonomicznie funkcjonować w społeczeństwie przy założeniu, że:

- ma świadomość zarówno swoich mocnych stron, jak i tych, które napotykają wiele barier;
- znaczenie przesłania „*Jestem. Mogę. Będę.*” rozumie nie tylko w przerysowanym najczęściej wymiarze behawioralnym, ale przez prawo akceptacji samego siebie, istoty swojego człowieczeństwa: Jestem - **sobą**. Mogę - być **sobą**. Będę - **sobą**!
- posiada silną motywację i wsparcie w świadomym przygotowywaniu się aby radzić sobie z problemami egzystencjalnymi wieku dojrzałego;
- zna dość dobrze własny styl myślenia autystycznego oraz własne potrzeby sensoryczne;
- potrafi zadbać o realizację własnych pasji;
- nie jest zdeterminowana na spełnianie potrzeb otoczenia (niezgodnych z własnym sumieniem lub możliwościami/ potencjalnościami);
- jest otwarta - w razie potrzeby - na skorzystanie z terapii lub psychoterapii.

Każdy z uczestników spotkania zapoznał się z ćwiczeniami pomagającymi osiągnąć mu w przyszłości **autonomię** i choć częściową samodzielność oraz został zmotywowany do tego aby zacząć już od razu z nich korzystać **poprzez uświadomienie, iż zawsze ma prawo:** zmieniać się, czuć to co czuje, mieć dobre chwile w swoim życiu, mieć prawo do swojego miejsca w świecie, a przede wszystkim - być sobą.

Ćwiczenia kreatywności i zobrazowanie młodzieży, że ich style myślenia są niezmiernie wartościowe oraz że niewiele osób spoza spektrum może w ten sposób interpretować rzeczywistość i dzięki temu tworzyć zaskakujące rozwiązania - wydaje się, że wzmocniła wiarę w swoją unikalność i siłę pojedynczego umysłu. Warsztatowa praca nad ukazaniem **siły myślenia osób autystycznych**

była niezmiernie trudna, gdyż reagowano najczęściej niedowierzaniem i zaskoczeniem. Odmienny i oryginalny styl myślenia osób autystycznych, jak i jego wyjątkowość jest najczęściej niestety skutecznie tłumiona w systemie edukacji i w codziennym funkcjonowaniu.

Można powiedzieć, że dzięki tym ćwiczeniom został rozpoczęty wśród młodzieży zgromadzonej na spotkaniu **proces świadomego samopoznania**, czyli odkrywania tego „kim jestem?”, którego konsekwencją może w przyszłości być pełna samoakceptacja oraz samoaktualizacja (samorozwój), a więc to „kim będę?”.

Trenerzy/ Autorzy: *Michał T. Handzel & Agnieszka Warszawa*

Klub Świadomej Młodzieży
PODSUMOWANIE SPOTKANIA STACJONARNEGO nr 5
„Działania młodych. Spotkanie z autorką książki.”

TRENERZY / OPIEKUNOWIE (specjalizacja): Psycholog/ Terapeuta; Menadżer/ Pedagog/
Nauczyciel; Gość VIP - Dziennikarz, Autor, Muzyk, itp.

WOŁONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 24 osoby

Ilość odbiorców bezpośrednich: 15 osób
Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 9

II. Omówienie spotkania/ warsztatu

Zgodnie z *Konspektem spotkania nr 5 „Działania młodych. Spotkanie z autorką książki”* - Justyna Suchecka zaprezentowała przy użyciu slajdów publikację pt.: „Young power! 30 historii o tym, jak młodzi zmieniają świat” czynnie angażując uczestników w rozmowę o jej treści.

Można było zauważyć **duże zainteresowanie młodzieży prezentacją autorki**, jak również została wyrażona przez niektórych chęć uczestnictwa w ewentualnym kolejnym projekcie wydawniczym o podobnej tematyce.

W trakcie spotkania autorka dzieliła się własnym doświadczeniem z pierwszych spotkań z osobami w spektrum autyzmu oraz **przedstawiła stereotypy**, jakie funkcjonują na temat osób autystycznych w środowisku dziennikarskim.

W drugiej części spotkania młodzież została poproszona przez prowadzących o **przedstawienie własnych pasji**. Prawie każdy z nastolatków przyniósł jakiś element z nią związany i mógł go zaprezentować wszystkim zebranym osobom. Prowadzący zadbał o to aby wszyscy uczestnicy spotkania mieli przestrzeń i czas na prezentację własnej pasji.

Ostatnim etapem spotkania był **moderowany wywiad z autorką książki** podczas którego ona sama opowiadała o własnych pasjach i udzielała odpowiedzi na zadane przez młodzież pytania.

Ćwiczenia:

Podczas spotkania autorka przeprowadziła krótki warsztat dziennikarski umożliwiając przeprowadzenie wywiadu ze wybraną osobą.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

Uwaga techniczna do warsztatów:

Przedłużyć czas przerw i zwiększyć ich **częstotliwość** do godziny i piętnastu minut (3x piętnastominutowe i 1x półgodzinna), co znacznie poprawi jakość warsztatów, pozwalając na zachowanie pola uwagi.

IV. Wnioski/ inne

Podczas spotkania każdy z uczestników miał możliwość przekonać się, że pasja nie koniecznie musi być tylko swego rodzaju hobby którym ktoś się może cieszyć po pracy zawodowej ale, że często istnieje możliwość, aby **zdynamizowała ona życie** danej osoby, w tym również na płaszczyźnie wykonywanej przez niego profesji.

Trenerzy/ Autorzy: *Justyna Suchecka* — *Michał T. Handzel* —

Klub Świadomej Młodzieży

PODSUMOWANIE SPOTKANIA ZEWNĘTRZNEGO nr 6

„Spotkanie w muzeum”

TRENERZY / OPIEKUNOWIE (specjalizacja): Psycholog/ Terapeuta; Menadżer/ Pedagog/
Nauczyciel;

WOŁONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 17 osób

Ilość odbiorców bezpośrednich: 12 osób

Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 5

II. Omówienie spotkania/ warsztatów

Spotkanie zostało ustalone w *Muzeum Sztuki w Łodzi (ms1)*.

Wolontariusze Fundacji AT pomogli zorientować się, gdzie znajduje się szatnia oraz wskazać miejsce przybycia przewodniczek (prowadzących). Osobami prowadzącymi spotkanie były dwie, specjalnie do tego celu przeszkolone przewodniczki - pracowniczki ww. instytucji, które przywitały uczestników tuż po wejściu do budynku. Po miłych powitaniach uczestnicy oraz kadra towarzysząca grupie dostali samoprzylepne kartki z prośbą, by napisać na nich swoje imię i nakleić na ubranie. Następnie zaznajomiono wszystkich z planem spotkania, wręczając go każdemu uczestnikowi, jako „zapisanego” za pomocą metody *Easy Read*.

To jeden z punktów istotnych w różnego rodzaju niepełnosprawności, w tym dla osób autystycznych.

Po zapoznaniu się grupa udała się na piętro, do sali wystawowej zatytułowanej *Sztuka dostępna dla wszystkich*, gdzie pięć dzieł - jedno na każdą część wystawy pt. *Awangardowe muzeum* - zostało odtworzone jako *fotografiki*, czyli druki wypukłe oddające informacje wizualne przez fakturę silnie czytelną za pomocą dotyku.

To kolejny niezwykle istotny punkt dla osób w spektrum autyzmu ze względu na pogłębianie wiedzy o własnych profilach sensorycznych.

Sala była zasadniczo przygotowana do dla osób nie mogących odbierać sztuki wzrokiem (podpisy alfabetem *Braille’a* oraz audiodeskrypcja dostępna przez *kody QR*), co zostało jednak wykorzystane przez prowadzące do zaprezentowania kopii dzieł sztuki i **doświadczenia jej nie tylko wzrokiem, ale głównie poprzez zmysł dotyku**. Każdy z uczestników mógł indywidualnie podejść do eksponowanej kopii wytworu artystycznego i poczuć jego teksturę.

Następnie przewodniczki poprowadziły nas do sali, gdzie prezentowano **trzy formy obrazów**: portret, pejzaż oraz martwa natura.

Po rekonesansie połączonym z krótkim omówieniem ww. form, uczestnicy zostali **zaproszeni do warsztatu**, w którym każdy z nich mógł przy pomocy odpowiednio przygotowanych narzędzi warsztatowych (kartka papieru z grafiką, samoprzylepna naklejka, mazaki) zaprezentować własną ekspresję malarską tworząc jedną z trzech poznanych wcześniej form sztuki.

Po części warsztatowej przewodniczki pokazały nam dzieła w formie obrazów pozbawionych wszelkich cech ilustracyjności, czyli tzw. *abstrakcję*.

Następnie uczestnicy zostali zaproszeni do **stworzenia własnych obrazów abstrakcyjnych** używając przygotowanych wcześniej do tego celu narzędzi warsztatowych (kartka papieru z grafiką,

samoprzylepna naklejka, mazaki). Po ukończeniu własnej pracy autorskiej każdy mógł ją zaprezentować prowadzącym.

Kolejna część spotkania miała miejsce w *Sali Neoplastycznej* - przestrzeni zaprojektowanej przez *Władysława Strzemińskiego* tak, aby korespondowała z dziełami *Katarzyny Kobro*, *Theo van Doesburga* oraz *Henryka Berlewiego*.

Przewodniczki zaprezentowały prace artystki i zwróciły uwagę na **kolorystykę ścian**, która została dobrana tak, aby tworzyć z dziełami *Katarzyny Kobro* spójną kompozycję, a zarazem ukazującą ekspresję artystyczną grupy „a.r.” (polska awangarda).

Następnie uczestnicy zostali zachęceni aby przy pomocy kolorowych kartek papieru, nożyczek oraz taśmy klejącej **samodzielnie wykonać własne awangardowe dzieło sztuki** w stylu zaprezentowanym przez *Katarzynę Kobro*. Każda praca po jej wykonaniu była przedstawiona przewodniczkom i wystawiona do oglądania/ omówienia przez innych uczestników grupy.

Kolejnym etapem wycieczki było udanie się do wcześniej do tego przygotowanej sali, by zebrać uwagi (zalecenia i wnioski) odnośnie do przeprowadzonego spotkania. Każdy z uczestników miał możliwość wypowiedzi w możliwy mu sposób werbalizacji.

Jedną z krytycznych uwag był fakt, iż przed samym spotkaniem na holu musieliśmy się spotkać z dość mocno hałasującą grupą, która u niektórych z nas (mających inną specyfikę sensoryczną), ze względu na fakt, iż była intensywnym źródłem uporczywych dźwięków o nadmiernym natężeniu, powodowała duży dyskomfort psychiczny. Podczas projektowania zajęć i spotkań warto zidentyfikować/ skonsultować z personelem obiektu ewentualna możliwość nie zachodzenia punktów czasowych wymiany grup.

Inną z uwag było skonstatowanie braku wykorzystania w spotkaniu **pasji uczestników** do prezentacji przedstawianych tematów i przeprowadzanych warsztatów. Tu ważny byłby dialog młodzieży z personelem, by przedstawić pracownikom specyfikę spektrum autyzmu i silne punkty funkcjonowania.

Jeden z uczestników zasugerował, iż po tak długim spotkaniu (około 2 godziny) organizatorzy powinni zapewnić obfitsze posiłki. Tu uwaga do projektowania budżetu na spotkania zewnętrzne, które bywają kosztowne (wstęp, przewodnicy, itp.) i uwzględnienie sensownej kwoty na chociażby podstawowe potrzeby uczestników.

Uczestnicy zostali również poproszeni krytyczne uwagi odnoszące się w ogóle do zwiedzania *Muzeum Sztuki w Łodzi*. W odpowiedzi uczestnicy podjęli dyskusję nad potrzebą i sensem wprowadzenia cichych godzin w muzeach.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

Do warsztatów:

Zadbanie o przestrzeń na **wyedukowanie przedstawicieli obiektów** odnośnie specyfiki spektrum autyzmu, m. in. by **zauważali indywidualne pasje uczestników spotkania** i aby to miało wymiar koherentny z prezentowanymi tematami oraz prowadzonymi warsztatami.

Do organizatorów/ grantodawców:

Zadbać o finanse na dodatkowe atrakcje, jak np. drobne gadżety, ciepłe napoje i prowiant, gdyż w tego typu obiektach jest możliwość skorzystania z sali jadalnianej, a wysokość opłat za wyspecjalizowaną kadrę oraz warsztaty i bilety wstępu bywają zasobożerne.

IV. Wnioski/ inne

Ocena psychologiczna:

Spotkanie zostało dobrze przygotowane przez osoby prowadzące i stanowiło cenną pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczestników - młodzieży w spektrum autyzmu. Widoczne było zainteresowanie oraz pełne zaangażowanie nastolatków w elementy warsztatowe, ale i brak postaw mogących świadczyć znudzeniu czy zniecierpliwieniu.

Młodzież z zainteresowaniem słuchała informacji o przedstawianych dziełach sztuki, **oglądała** z ciekawością, **dotykała** prezentowanych kopii, gdy było to możliwe - brała do ręki aby poczuć wagę (ciężar) i teksturę dzieła artystycznego. **Wybija się tu waga aspektu sensorycznego (!)**

Zainteresowanie ze strony uczestników przejawiało się także w formie zadawanych przewodniczkom pytań; **uczestnicy chcieli zdobywać informacje** odnośnie do prezentowanych dzieł. Inną formą dużego zainteresowania ze strony uczestników był fakt ich zaangażowania w udzielanie odpowiedzi na zadawane pytania i **ponadprzeciętna aktywność**.

Niezmiernie cennym elementem psychologiczno-pedagogicznym spotkania było **zapoznanie młodzieży z abstrakcją** w malarstwie; prezentacja została przez prowadzące przedstawiona niezmiernie klarownie, co potwierdzały wypowiedzi uczestników. Dodatkowym potwierdzeniem było zaangażowanie w wykonanie przez nastolatków własnych obrazów abstrakcyjnych. Jest to szczególnie ważne przez fakt, że mamy do czynienia z młodzieżą w spektrum autyzmu, która w okresie adolescencji może mieć problemy ze zrozumieniem alegorii, symboliki, hiperboli czy litoty.

Kolejnym aspektem in plus było skonfrontowanie młodzieży z polską awangardą. Prezentowane dzieła *Katarzyny Kobro* oraz warsztat związany z naśladowaniem twórczości grupy „a.r.” pozwoliły młodzieży **zrozumieć odrębny język i formę wyrazu przestrzennej sztuki abstrakcyjnej** oraz podjąć refleksję nad jej praktycznym wykorzystaniem w makroskali.

W oparciu o obserwację można stwierdzić, że młodzież uczestnicząca w warsztacie została poprzez sztukę abstrakcyjną wstępnie lecz wzorowo zapoznana z **alegorycznym stylem myślenia**, co zazwyczaj na polu dydaktycznym stanowi w szkole niemałe wyzwanie dla pedagogów i często niestety nie są w stanie oni pomóc w odniesieniu do tej kwestii wielu młodym osobom autystycznym.

Trenerzy/ Autorzy: Sylvia Kowalska Michał T. Handzel

Klub Świadomej Młodzieży
PODSUMOWANIE SPOTKANIA ZEWNĘTRZNEGO nr 7
„Spotkanie w kinie / teatrze / innym obiekcie kultury.”

TRENERZY / OPIEKUNOWIE (specjalizacja): Psycholog/ Terapeuta; Menadżer/ Pedagog/
Nauczyciel;
WOŁONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 14 osób

Ilość odbiorców bezpośrednich: 10 osób

Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 4

II. Omówienie spotkania/ warsztatów

Spotkanie zostało ustalone w *Filharmonii Łódzkiej im. Artura Rubinsteina*.

Wolontariusze Fundacji AT pomogli zorientować się, gdzie znajduje się szatnia oraz wskazać miejsce przybycia przewodniczki (prowadzącej). Osobą z którą się spotkaliśmy była **koordynatorką artystyczną obiektu**, która stała się na ten czas naszym przewodnikiem. Co ważne - była to **osoba mająca doświadczenie** osobiste z osobami w spektrum autyzmu.

Grupa dzięki temu miała możliwość zwiedzenia nie tylko części przeznaczonej dla standardowych gości/ klientów obiektu, ale mogła **zapoznać się z tzw. kulisami**. Uczestnikom pokazano m. in. garderoby artystów, salę koncertową, małą salę do prób (tzw. *plotkarnia*) oraz zaprezentowane zostały dwa typy organów.

W trakcie spotkania młodzież oglądała również dwa filmy o tutejszej *Filharmonii*, w których przedstawiono m. in. pracę dyrygenta oraz specyfikę pracy innych pracowników instytucji kultury. W prezencie każdy **uczestnik otrzymał na pamiątkę batutę**, co uatrakcyjniło wizytę i fascynację obiektem skonstruowanym dla muzyki.

Spoglądając od strony psychologiczno-pedagogicznej można stwierdzić, że niezmiernie ważnym momentem było **opowiadanie przewodniczki o aspektach pracy**, czyli m. in. jak podejmowani są przez *Filharmonię* zagraniczni goście - wybitni zaproszeni muzycy. Młodzież mogła **odnaleźć czytelną analogię**, słuchając **anegdot** o tym, że np. niektórzy z gości potrzebują podobnego

wsparcia, jak osoba mniej samodzielna, czyli podobnie do osób z niektórymi niepełnosprawnościami; oraz że inni miewają na tyle specyficzne wymagania, iż można odnieść wrażenie, że ich potrzeby zbieżne są z tymi, jakie mają osoby autystyczne **w odniesieniu do własnych potrzeb sensorycznych.**

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

Do warsztatów:

Zadbać o edukację przewodników w aspekcie specyfiki funkcjonowania osób autystycznych m. in. w **aspekcie wagi indywidualnych pasji uczestników** spotkania oraz by miało to wymiar koherentny z prezentowanym tematem spotkania.

W wypadku obiektu związanego z muzyką, należałoby podkreślić np. **rolę pasji** w życiu wirtuozów przez analogię do pasji osób autystycznych.

IV. Wnioski/ inne

Ocena psychologiczna:

Spotkanie zostało dobrze przygotowane przez osoby prowadzące i stanowiło cenną pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczestników - młodzieży w spektrum autyzmu. Widoczne było **zainteresowanie ze strony uczestników**, czego wyrazem były m. in. liczne pytania zadawane przewodnicze.

Nie zaobserwowano postaw mogących świadczyć o znudzeniu czy też zniecierpliwieniu.

Uczestnicy **chcieli zdobywać wiedzę** odnośnie specyfiki obowiązków pracowników *Filharmonii*, wykazywali również duże zainteresowanie funkcjonowaniem zawodowym wybitnych muzyków.

Niezmiernie cennym elementem psychologiczno-pedagogicznym spotkania było odkrycie przez młodzież **analogii pomiędzy funkcjonowaniem** poszczególnych wirtuozów, a osobami w spektrum autyzmu i ich nierzadkimi barierami/ trudnościami związanymi z relacjami interpersonalnymi czy odmiennymi sensorycznymi.

W oparciu o obserwację można stwierdzić, że utożsamienie się z pasją muzyczną artystów, pomogło spojrzeć z nadzieją na znalezienie swojego miejsca w życiu, pomimo częstych barier napotykanых w relacjach społecznych. Dla młodzieży uczestniczącej w tym spotkaniu był to również czas, kiedy mogła kolejny raz usłyszeć, że **rozwijanie własnych zdolności, predyspozycji i potencjalności**, może im pomóc w przyszłości lepiej funkcjonować w dorosłym życiu.

Trenerzy/ Autorzy: Sylvia Kowalska Michał T. Handzel

Klub Świadomej Młodzieży
PODSUMOWANIE SPOTKANIA ZEWNĘTRZNEGO nr 8
„Spotkanie w Centrum Nauki i Techniki EC1”

TRENERZY / OPIEKUNOWIE (specjalizacja): Psycholog/ Terapeuta; Menadżer/ Pedagog/
Nauczyciel;
WOLONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 25 osób

Ilość odbiorców bezpośrednich: 13 osób

Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 12

II. Omówienie spotkania/ warsztatów

Spotkanie zostało ustalone w *Centrum Nauki i Techniki EC1*.

Grupa została przywitana przez przewodnika. Po upewnieniu się, że młodzież ma założone opaski wejściowe, udostępniona została uczestnikom do zwiedzania m.in.: kotłownia, pompownia, szatnia robotnicza, rozdzielnia, chłodnia kominowa. Młodzież mogła również obejrzeć suwnicę, która podnosiła 85 ton, oraz wahadło Foucaulta.

W każdym ze zwiedzanych pomieszczeń przewodnik dokładnie opowiedział grupie do czego ono służyło, w jaki sprzęt techniczny się w nim znajdował, a co z tego można dziś zobaczyć, jak również opisał szczegółowo wszystkie eksponaty związane z funkcjonowaniem pierwszej komercyjnej elektrowni w Łodzi w okresie przedwojennym oraz powojennym.

Spotkanie z przewodnikiem zostało zakończone na 3 piętrze, gdzie młodzież mogła już samodzielnie zwiedzać eksponaty nie związane z funkcjonowaniem elektrociepłowni, a będące na wyposażeniu Centrum Nauki i Techniki EC1. Ponieważ większość z tych eksponatów to eksponaty interaktywne, młodzież mogła w trakcie zwiedzania muzeum robić różne eksperymenty naukowe, przez co samodzielnie w doświadczeniu każdy z uczestników mógł przekonać się o działaniu konkretnych zasad z zakresu fizyki, chemii, oraz innych dyscyplin.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

Samodzielne korzystanie z eksponatów interaktywnych w muzeum z jednej strony dało dużą możliwość wyboru młodzieży, jaki rodzaj eksperymentu każdy z uczestników zamierza przeprowadzić, z drugiej strony brak zorganizowanych zajęć warsztatowych oraz wielość

zgrupowanych eksponatów interaktywnych stał się powodem do przypadkowych wyborów tego jaki eksperyment naukowy dany uczestnik zrobi.

Podczas przyszłych aktywności należałoby zapoznać uczestników z dokładnym planem muzeum, dzięki czemu młodzież mogłaby wybierać eksponaty interaktywne bardziej świadomie oraz bardziej koherentne z ich indywidualnymi pasjami.

IV. Wnioski/ inne

Ocena psychologiczna:

Spotkanie zostało dobrze przygotowane przez osoby prowadzące i stanowiło cenną pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla jej uczestników - młodzieży w spektrum autyzmu. Widać było bardzo duże zainteresowanie, zarówno przedstawianymi ekspozycjami, jak i **interaktywnymi eksponatami**.

Dzięki temu mogli **doświadczać** aktywnej formy zdobywania wiedzy, co z kolei dało im możliwość poćwiczenia kompetencji:

- logicznego myślenia;
- samodzielnego rozumowania;
- analizowania zjawisk;
- mobilizacji do intensywnego i sprawnego myślenia;
- pogłębiania wiedzy i jej rozumienia przez doświadczenia naukowe;
- kształtowania myślenia twórczego;
- nauki cierpliwości i pracy w zespole.

Ponadto dzięki wyżej opisanej formie zwiedzania młodzież mogła zdobyć przekonanie o praktycznym zastosowaniu wiedzy naukowej i technicznej. To niezmiernie cenne doświadczenie, gdyż jako uczniowie mają zazwyczaj jedynie możliwość słuchania lekcji i robienia notatek, i choć często (występujące trudności z przetwarzaniem słuchowym) rozumieją omawiane zagadnienia, zazwyczaj nie do końca potrafią zastosować zdobyte informacje w życiu codziennym.

Zwiedzanie *Centrum Nauki i Techniki EC1* dało możliwość dostymulowania cech badacza (często występujące u osób w spektrum autyzmu poszerzone zdolności poznawcze), co może implikować w ich życiu większą uważnością na inne aspekty otaczającego świata oraz wytworzeniem nawyku zadawania pytań wiedzo-twórczych, jak: *Dlaczego to się dzieje? Co ma na to wpływ?*

Ponieważ niektóre eksperymenty lub stanowiska interaktywne wymagały czasu lub pracy zespołowej, udział w nich był dla młodzieży w spektrum autyzmu dodatkowo doskonałą okazją do **rozwijania kompetencji społecznych**.

Trenerzy/ Autorzy: _____ *Sylvia Kowalska* _____ *Michał T. Handzel* _____

Klub Świadomej Młodzieży

PODSUMOWANIE SPOTKANIA ZEWNĘTRZNEGO nr 9

„Spotkanie z rzecznikiem/ pełnomocnikiem osób z niepełnosprawnościami w danym mieście/ gminie”

TRENERZY / SPECJALIZACJA: Psycholog/ Terapeuta; Menadżer/ Pedagog/ Nauczyciel;

WOŁONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 25 osób

Ilość odbiorców bezpośrednich: 13 osób

Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 12

II. Omówienie spotkania/ warsztatów

Spotkanie zostało ustalone w *Urzędzie Miasta Łodzi* jednak ze względu na ograniczenia, jakie zostały wprowadzone podczas pandemii COVID-19 w Polsce - zostało zorganizowane w siedzibie Fundacji z zachowaniem aktualnych zasad bezpieczeństwa sanitarnego.

Gościem była Katarzyna Tręda-Pisera - *Rzecznik Osób Niepełnosprawnych* pracująca w *Oddziale ds. Osób Niepełnosprawnych* funkcjonującym w *Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Łodzi*.

Młodzież wyraziła na samym początku to niezadowolenie, iż nazwa pełnionej przez Rzecznik funkcji w *Urzędzie Miasta* nie brzmi ***Rzecznik Osób z Niepełnosprawnościami***, podkreślając w ten sposób, iż aktualna nazwa w pewien sposób stygmatyzuje osoby z niepełnosprawnościami redukując ich człowieczeństwo do niepełnosprawności. Fakt istnienia np. zjawiska *niepełnosprawności społecznej*, jakim jest często *spektrum autyzmu* jest jedną z cech danej osoby i pomimo wpływu na osobowość człowieka - nie jest jedynym czynnikiem tworzącym jego osobowość.

Osoba z niepełnosprawnością jest przede wszystkim człowiekiem, podmiotem własnych działań i pragnień, dlatego nazywanie jej *osobą niepełnosprawną*, a nie *osobą z niepełnosprawnością* wywołuje w uczestniczącej w spotkaniu młodzieży smutek, irytację a nawet gniew; uczucia które można było zaobserwować na spotkaniu, przy czym bezpośrednim powodem zaistnienia nieprzyjemnych uczuć u młodzieży nie była obecność Rzecznik lecz system prawny, który przyczynił się do nie-humanistycznego podejścia przy sprecyzowaniu brzmienia nazwy pełnionej funkcji w *Urzędzie Miasta Łodzi*. Rzecznik po przywitaniu się z młodzieżą opowiadała o pracy *Urzędu Wojewódzkiego* oraz *Urzędu Miasta Łodzi*.

Po zapoznaniu się z charakterystyką pracy osób odpowiedzialnych za dialog z osobami z niepełnosprawnościami, głos zabrała młodzież mówiąc o swoich problemach, w tym m. in.:

Jeden z uczniów opowiedział o wykluczeniu przez klasę ze względu na głębokość własnych pasji oraz nieprzeciętne predyspozycje w uczeniu się, zdecydowanie przewyższające możliwości innych uczniów i uczennic w klasie; wspominał o wykluczeniu (z tych samych powodów) również przez niektórych nauczycieli w szkole, a także o agresji słownej ze strony nauczycieli względem uczniów w spektrum autyzmu. Kolejni uczniowie opowiedzieli o podobnej sytuacji w tej samej instytucji oświatowo-wychowawczej. Kolejni uczniowie i uczennice mówili o problemach ze zrozumieniem przez rówieśników czym jest *spektrum autyzmu*, a także o wykluczaniu przez nauczycieli osób w *ASC (Autistic Spectrum Condition)* oraz o występującej agresji słownej. Pozostałe wypowiedzi młodzieży były tylko potwierdzeniem wcześniej opisanych sytuacji.

Obecna Rzecznik zauważyła, że rzeczywiście słowa mogą być stygmatyzujące oraz zwróciła uwagę na to aby zadbać o orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, o wielospecjalistyczną ocenę funkcjonowania ucznia oraz o skonstruowanie dobrego IPET-u, podkreślając korzyści prawne wynikające z tych dokumentów. Podkreślała dodatkowo, iż „w życiu bywa różnie”, dlatego dobrą rzeczą jest zadbanie o odpowiedni dla potrzeb ucznia lub uczennicy wybór szkoły, która jest w stanie zadbać o potrzeby własnych podopiecznych; zauważyła też, że szkoły ogólnodostępne z Łodzi nie są przygotowane do nauki dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami.

W spotkaniu uczestniczyli również rodzice obecnej młodzieży, którzy pytali gościa m. in. o to czemu szkoła nie udziela informacji o których mówiła Rzecznik, podkreślali ogólny brak komunikatywnych informacji dla rodziców, co można zrobić i jak zareagować w przytaczanych przez młodzież historiach, czy gdzie można wspomniane dokumenty „wyrobić”.

W rozmowie z Rzecznik pojawiały się tematy uzyskiwania orzeczeń o niepełnosprawności, omawiano trudności formalne związane z ich otrzymaniem, zwłaszcza kwestię związaną z pytaniem: „Jak odwołać się od niekorzystnej decyzji komisji orzekającej odnośnie punktu 7-ego?”

Padła również propozycja aby w formie easy-read na stronie *Urzędu Miasta Łódź* były informacje pomagające rodzicom w problematycznych kwestiach. Rzecznik bardzo mocno podkreślała też zasadę pisemności, która pomaga w labiryntach systemowych związanych z edukacją dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami.

Na koniec spotkania Rzecznik opowiedziała o tzw. *Łódzkim Kompasie wsparcia społecznego i zawodowego*; podkreśliła, że w każdej z sytuacji, o których była mowa podczas spotkania - zarówno w tych o których mówiła młodzież, jak i w tych o które pytali rodzice - można zwrócić się o pomoc do niej lub osób z nią współpracujących w *Oddziale ds. Osób Niepełnosprawnych*.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

1) Konieczne będzie zadbanie o minimum dwie 15 minutowe przerwy dla osób, które chciałyby się np. wyciszyć podczas spotkania.

2) Całe spotkanie skoncentrowane było na problemach związanych z odpowiednim kształcenia dzieci i młodzieży w spektrum autyzmu, tak aby wykluczyć podczas procesu edukacyjnego dyskryminację i stereotypy, a uwzględnić ich indywidualne zdolności, możliwości i prawo do wyboru. Zabrakło rozmów o tym jak udzielić im w Łodzi wsparcia umożliwiającego uczestniczenie i korzystanie z dóbr kultury, rozrywki, wypoczynku i sportu, a także wsparcia umożliwiającego równy dostęp do usług publicznych oraz rozwijanie aktywności społecznej. Niezmiernie cennym byłoby takie wymoderowanie dyskusji aby zwrócono uwagę na ww. nieporuszone kwestie. Okazuje się również, że urzędnicy nie zapoznali się np. z obszerną i ogólnodostępną broszurą przygotowaną przez założycieli *Institutum Investigationis Scovorodianum* o charakterystyce, wspieraniu wybranych niepełnosprawności niewidocznych oraz komunikacji z osobami w spektrum autyzmu, dedykowaną właśnie dla miejsc użyteczności publicznych. Okazuje się niestety, że pomimo iż projekt został sfinansowany z funduszy unijnych na polecenie polskiego rządu ponad rok temu - żadna z publikacji nie była/ nie jest znana wśród urzędników.

IV. Wnioski/ inne

Ocena psychologiczna:

Spotkanie zostało dobrze przygotowane przez osobę prowadzącą. Dzięki możliwości rozmowy z *Rzecznik Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Łodzi* młodzież mogła usłyszeć, iż z jednej strony są pracownicy w *Urzędzie Miasta Łodzi*, którzy są w stanie im pomóc i że niekoniecznie młodzież musi się samodzielnie borykać z trudnościami, jakie im się zdarzają w szkole; z drugiej strony mogli dowiedzieć się, że sytuacja w Łodzi, również od strony wpływu *Urzędu Miasta* na funkcjonowanie szkół w odniesieniu do uczniów i uczennic z niepełnosprawnościami przysparza urzędnikom i urzędniczkom wielu trudności.

Ogólne wrażenia młodzieży zbierały się punkcie, iż miasto Łódź jest w okresie przejściowym od etapu ignorowania obecności uczniów w *spektrum autyzmu* w szkołach do etapu realnej inkluzji, rozumianej jako przygotowanie szkół do przyjęcia ucznia ze zróżnicowanymi potrzebami w zakresie zdobywania przez nich wiedzy oraz kształtowania umiejętności. Niestety z wypowiedzi *Rzecznik* wybrzmiewało, że łódzkie szkoły są na początku tej drogi, co wywoływało irytację u obecnej na spotkaniu młodzieży. Pojawiała się jednak w ich życiu również nadzieja na możliwość zmian, po uzyskaniu zapewnienia o możliwości wsparcia w każdej sytuacji, w której zgłoszą się do *Rzecznik Osób Niepełnosprawnych Miasta Łodzi*.

W mojej ocenie, spotkanie pozwoliło również dostrzec młodzieży, fakt iż nie zawsze w ich życiu wszystkie okoliczności - mimo dobrej woli decydentów - będą układać się pomyślnie; doświadczyli

oni w ten sposób jednego z elementów procesu deidealizacji, który jest w tym wieku konieczny, aby została w dojrzały sposób uformowana ich osobowość.

Trenerzy/ Autorzy: Sylvia Kowalska Michał T. Handzel

Klub Świadomej Młodzieży

PODSUMOWANIE SPOTKANIA ZEWNĘTRZNEGO nr 10

„Spotkanie z decydentami, z przedstawicielami władz gminy/ miasta”

TRENERZY / SPECJALIZACJA: Psycholog/ Terapeuta; Menadżer/ Pedagog/ Nauczyciel;

WOLONTARIAT / KOORDYNACJA: Fundacja / Organizacja

I. Dane statystyczne

UCZESTNICY (łącznie) 14 osób

Ilość odbiorców bezpośrednich: 26 osób

Rodzice, wolontariusze, kadra/ ilość osób: 12

II. Omówienie spotkania/ warsztatów

Z racji ograniczeń jakie zostały wprowadzone podczas pandemii w Polsce, spotkanie musiało się odbyć się w formule zdalnej. Z członkami *Klubu Świadomej Młodzieży* spotkała się *Pełnomocniczka Prezydenta Łodzi ds. Dzieci i Młodzieży* - pani Agata Kobylińska.

Członkowie KŚM mieli możliwość powiedzenia pełnomocniczce o swoich problemach, a także zapytać o interesujące ich kwestie.

Założeniem prowadzących było dodatkowo zapoznanie przedstawicieli UML oraz zweryfikowanie stanu wiedzy o niepełnosprawności niewidocznej i wspierania oraz komunikacji z osobami w spektrum autyzmu. Pani Pełnomocnik zapoznała się z obszerną broszurą przygotowaną przez założycieli *Institutum Investigationis Scovorodianum* o charakterystyce wybranych niepełnosprawności niewidocznych, dedykowaną dla miejsc użyteczności publicznych. Okazuje się niestety, że pomimo iż projekt został sfinansowany z funduszy unijnych na polecenie polskiego rządu ponad rok temu - żadna z publikacji nie była/ nie jest znana wśród urzędników.

Problemy, które poruszyła młodzież to brak w szkołach:

- edukacji włączającej;
- pomocy dla osób w spektrum autyzmu;
- pokoiów wyciszeń lub gdy już one są, to ściśle nieregulowanego czasu dostępności do nich (tzw. *dostęp na godziny*, a nie wg potrzeb);

- dostępnych psychologów szkolnych w szkołach (tak aby przynajmniej 1 psycholog szkolny był zatrudniony na jedną szkołę);
- zrozumienia w szkole wśród nauczycieli i uczniów nieautystycznych dla uczniów w spektrum autyzmu;
- akceptacji postaw wynikających z samego faktu posiadania przez ucznia w *spektrum predyspozycji autystycznych (Autistic Spectrum Condition)*;
- lekcji różnorodności;
- zapoznawania się nauczycieli z treścią orzeczenia o niepełnosprawności oraz IPET-u.

Ponadto młodzież mówiła o przypadkach wykorzystywania dzieci i młodzieży w spektrum autyzmu do celów fundraisingowych.

Zadawane pytania koncentrowały się zasadniczo wokół ww. problemów, a dotyczyły tego co mają zrobić rodzice lub młodzież gdy one się pojawią w szkole.

Pełnomocniczka do spraw dzieci i młodzieży opowiadając o wykonywanej przez nią pracy, oraz informując, że w każdym z powyższych przypadków można się z nią skontaktować i prosić o pomoc w rozwiązaniu danego problemu.

III. Propozycje/ pomysły/ sugestie

W spotkaniu z Pełnomocnikiem omawiane były najbardziej podstawowe problemy związane z edukacją dzieci i młodzieży w spektrum autyzmu. Nie podjęto jednak zagadnienia pasji osób autystycznych oraz możliwości ich twórczego rozwoju.

Niezmiernie cennym byłoby wcześniejsze zasygnalizowanie uczestnikom spotkania tego, iż mogą przedstawić gościowi swoje pasje i porozmawiać o możliwości ich konstruktywnej realizacji w Łodzi, tak aby mogły one służyć konstytuowaniu się dojrzałej osobowości młodzieży, jak również - w przyszłości - społeczeństwu łódzkiemu.

IV. Wnioski/ inne

Ocena psychologiczna:

Poruszone przez członków Klubu Świadomej Młodzieży problemy i zagadnienia oraz zadawane pytania świadczą o dużej samoświadomości uczestników, ich uwrażliwieniu na krzywdę uczniów i uczennic w spektrum autyzmu jakiej oni/one doświadczają w łódzkich szkołach, oraz o odwadze empatycznej wypowiadających się nastolatków. Można było usłyszeć, iż młodzież bardzo poważnie traktuje spotkanie i wypowiada się nie tylko w imieniu własnym ale próbuje również zaradzić problemom własnych kolegów i koleżanek.

W mojej ocenie, to dziesiąte spotkanie umożliwiło młodzieży wzięcie odpowiedzialności nie tylko za swoje życie ale także za życie ich kolegów i koleżanek. Cykl wcześniejszych spotkań, w pewien sposób przygotował uczestników do tego, aby gdy pojawi się jeden z decydentów, który może mieć realny wpływ na problemy każdego ucznia i uczennicy w spektrum autyzmu w Łodzi - to przedstawić mu problemy nie tylko swoje ale i innych. Można powiedzieć, że wszyscy uczestniczący w spotkaniu członkowie *Klubu Świadomej Młodzieży* przyszli na nie już z przeświadczeniem, że będą w nim brać udział **jako samorzecznicy**. Dzięki takiemu nastawieniu świadomie dzielili się swoją wiedzą i doświadczeniem oraz uwrażliwiali Pełnomocnika na problemy nie tylko ich, ale także innych osób, którym niezastąpienie dzieje się krzywda.

Było to dla młodzieży spotkanie wymagające wysiłku intelektualnego oraz złożonej koncentracji uwagi, ale można było odnieść wrażenie, że pod koniec każdy z członków *Klubu Świadomej Młodzieży* opuszczał je z satysfakcją.

Trenerzy/ Autorzy: Sylvia Kowalska   Michał T. Handzel